

V L A A M S   P A R L E M E N T

Zitting 2006-2007

1 december 2006

ONTWERP VAN DECREET

**houdende instemming met de overeenkomst tussen de Belgisch-Luxemburgse
Economische Unie, enerzijds, en de republiek Madagaskar, anderzijds,
inzake de wederzijdse bevordering en bescherming van investeringen,
ondertekend in Antananarivo op 29 september 2005**

MEMORIE VAN TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

I. ALGEMENE BESPREKING

1. Betekenis van de overeenkomst

De Vlaamse Regering staat positief ten opzichte van het sluiten van internationale investeringsakkoorden. Die zijn immers erg belangrijk voor Vlaamse investeerders in het buitenland. Een Vlaamse investeerder zal meer geneigd zijn te investeren in landen die niet de rechtszekerheid en politieke stabiliteit van de OESO-landen hebben, als het politieke risico gedekt wordt door de Nationale Delcreditedienst. Voor de Nationale Delcreditedienst is het bestaan van een bilaterale overeenkomst voor de wederzijdse bevordering en bescherming van investeringen een belangrijke factor bij de beoordeling van een verzekeringsaanvraag voor een geplande Vlaamse investering in het buitenland. Deze dienst kan dan immers een eventuele actie tegen of regres op de overheid van het gastland in geval van schade ondernemen. Zij kan alle investeringsvormen verzekeren.

Hoewel buitenlandse investeringen doorgaans al beschermd worden door nationale wetgevingen, biedt een bilateraal verdrag bijkomende waarborgen wegens de voorrang van het internationaal recht op het interne recht van een staat.

De bilaterale BLEU-verdragen ‘inzake de wederzijdse bevordering en bescherming van investeringen’ bevestigen onder meer het principe dat investeringen slechts kunnen worden onteigend/beperkt in het partnerland als daartoe geldige redenen bestaan en als er een passende, efficiënte vergoeding wordt uitgekeerd, dat wil zeggen een vergoeding die kan worden gerepatriëerd. Ook de risico's ‘oorlog’ en ‘opstand’ worden aangeraakt. De verdragen huldigen voorts de vrije transfer van de geïnvesteerde middelen en hun opbrengsten.

Ten slotte is in de verdragen een arbitrageregeling opgenomen voor geschillen die tussen een Vlaamse investeerder en de lokale overheid zouden kunnen rijzen over de toepassing van de beginselen van het investeringsverdrag. In dit verband wordt verwezen naar de arbitrage van het ICSID (International Centre for Settlement of Investment Disputes – Internationale Centrum voor Beslechting

van Investeringsgeschillen) of naar de regels van de UNCTRAL (United Nations Commission of International Trade Law – Commissie van de Verenigde Naties voor Internationaal Handelsrecht). Ook werd een verwijzing naar de arbitrage van de particuliere geschillenbeslechtingorganen van de internationale Kamer van Koophandel te Parijs opgenomen in de investeringsovereenkomst.

Deze investeringsverdragen zijn in principe vooral zinvol in landen met een hoge politieke instabiliteit/risico.

De overeenkomst vormt een gemengd verdrag

Dergelijke internationale overeenkomsten ten gunste van de bevordering en de bescherming van investeringen in het buitenland zijn verdragen in de zin van het volkenrecht of het internationaal publiek recht. Het zijn juridisch bindende en afdwingbare akten, onderschreven door volkenrechtelijke rechtspersonen, in casu drie onafhankelijke en soevereine staten en drie deelstaten met een grondwettelijk toegekende bevoegdheid om verdragen te sluiten. Die akten vormen de rechtsgrond voor rechten en verplichtingen in hoofde van die zes overheden en rechtstreeks in hoofde van investeerders op elkaars grondgebied. In overeenstemming met artikel 167, §3, van de Grondwet, worden alle verdragen gesloten door de daartoe bevoegde regeringen en aan hun parlementen ter instemming voorgelegd, vooraleer ze uitwerking kunnen hebben.

Het zogenaamde ‘gemengde’ karakter van de investeringsovereenkomsten die door de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie (BLEU) gesloten worden, werd op 4 mei 1994 vastgelegd in de Werkgroep ‘Gemengde Verdragen’ (WGV), adviesorgaan van de Interministeriële Conferentie Buitenlands Beleid (ICBB). De ICBB heeft die beslissing op 4 april 1995 bekrachtigd. Zowel de gewesten als de federale overheid worden namelijk in principe bevoegd geacht. De overeenkomsten worden gemengde verdragen genoemd wegens de gezamenlijke bevoegdheidsuitoefening op het federale en het gefedereerde niveau.

De gewesten zijn bevoegd voor het economisch beleid, alsook voor het afzet- en uitvoerbeleid, overeenkomstig artikel 6, §1, VI, eerste lid, 1° en 3°, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen (BWHI), zoals gewijzigd. De federale overheid blijft bevoegd voor de verzekering van invoer-, uitvoer- en investeringsrisico's (artikel 6, §1, VI, eerste lid, 3°, BWHI), het handelsrecht, het

vennootschapsrecht en de regelgeving voor de vestiging van bedrijven met uitzondering van die in de toeristische sector (artikel 6, §1, VI, vijfde lid, 5° en 6°, BWHI).

Daarom bepaalt het eerste artikel van het bijgevoegde ontwerp van decreet dat het een gewestaangelegenheid betreft.

Het tweede en laatste artikel van het bijgevoegde ontwerp van decreet houdt in dat het Vlaams Parlement zijn goedkeuring verleent aan de voorliggende overeenkomst, zodat zij in werking kan treden na de instemming van al de betrokken parlementen en na de ratificatie door de federale overheid en door het partnerland.

2. Schets van het partnerland

Politieke gegevens

Madagaskar werd in 1960 onafhankelijk van Frankrijk. De politieke situatie is niet erg stabiel. Er zijn talrijke partijen en partijtjes die sterk lokaal en traditioneel gebonden zijn. De presidentsverkiezingen van 16 december 2001 draaiden uit op een nek-aan-nekrace tussen uittredend president Ratsiraka, die met uitzondering van de periode 1991-1996 aan de macht was sinds 1975, en Marc Ravalomanana, de burgemeester van de hoofdstad Antananarivo. Ravalomanana riep zichzelf tot overwinnaar uit. Hij kreeg de steun van de verenigde oppositie die aanwezig is in verschillende delen van het land en in de diverse sociale en etnische bevolkingsgroepen. Door de machtsovername van Ravalomanana en de vestiging van een regering van Ratsiraka in Toamasina was Madagaskar feitelijk in twee delen gesplitst met twee presidenten en twee regeringen. Begin mei 2002 werden de stemmen opnieuw geteld en daaruit bleek dat Ravalomanana de verkiezingen wel degelijk gewonnen had. Op 6 mei 2002 werd hij officieel aangesteld als president.

Door massale betogingen en stakingen kwam het land in een diepe crisis terecht die zowel het politieke als het economische leven in een verlamdende greep hield. Er volgden verschillende Afrikaanse bemiddelingspogingen om de problemen op te lossen. Het voorkomen van de opsplitsing van het land stond daarbij op de eerste plaats.

Begin juli 2002 verliet Ratsiraka het land. Zijn partij Andry sy Riana Enti-Manavotra an'i Madagaskara (Steunpilaar en Structuur voor de Redding van Madagaskar, AREMA) behaalde slechts drie zetels bij de parlementsverkiezingen die in januari 2003

plaatsvonden. De regeringspartij Tiako I Madagaskara (Ik Hou van Madagaskar, TIM) sleepte 103 zetels in de wacht. Jacques Silla werd herbenoemd tot premier.

De gemeenteraadsverkiezingen van december 2003 verliepen in een serene sfeer. Zij zorgden voor de vestiging van de democratie in het land en voor een versterking van de macht van de gemeenten, wat trouwens in het regeringsprogramma staat.

Madagaskar is een presidentiële republiek met een meerpartijstelsel. Het parlement telt twee kamers. De Antenimieram-Pirenena (Nationale Assemblée) telt 160 leden, die, zoals de president, door vrije verkiezingen verkozen worden voor een periode van vijf jaar. In de Senaat zitten 90 leden. Daarvan worden 60 leden – 10 voor elke provincie – verkozen voor een termijn van zes jaar, terwijl 30 senatoren aangeduid worden door de president. De Grondwet uit 1975 werd in 1990 en 1992 gewijzigd. De eerste minister wordt door de president aangeduid maar het parlement behoudt het recht hem uit zijn functie te onthef- fen. Administratief is Madagaskar ingedeeld in zes autonome provincies die onderverdeeld zijn in prefecturen, onderprefecturen, districten en traditionele dorpsvergaderingen die een belangrijke rol spelen in de plaatselijke besluitvorming. In het kader van de decentralisatie werden in 2004 22 regio's gevormd waarvan de leiders door de president aangeduid worden.

Mensenrechten

In Madagaskar zijn er geen systematische schendingen van de mensenrechten. Toch zijn gevallen bekend van hard optreden van de politie en is de toestand in de gevangenissen slecht. In maart 2003 beschuldigde de regering Amnesty International (AI) van vooringenomenheid omdat AI beweerde dat tijdens het conflict in 2002 aan beide zijden de mensenrechten geschonden werden. In zijn rapport 2004 maakt AI melding van onrechtvaardige juridische acties tegen aanhangers van de vorige regering. Bovendien werden de rechten van de gevangenen ondermijnd door de soms langdurige voorlopige hechtenis en de slechte toestand in de gevangenissen. Ten slotte wordt gezegd dat de regering nu en dan de vrijheid van meningsuiting aan banden legt.

Er zijn weinig meldingen van geweld tegen vrouwen maar op sociaal gebied is er regelmatig sprake van discriminatie. In de administratie en in regering en parlement zijn de vrouwen ondervetegenwoordigd. In landelijke gebieden hebben de vrouwen vaak een hoger opleidingsniveau dan mannen en spelen zij een

belangrijke rol in de economische ontwikkeling. Niet-gouvernementele organisaties helpen de vrouwen om op te komen voor hun rechten.

Buitenlands beleid

In internationale vraagstukken, vooral in het kader van de Verenigde Naties (VN), de Afrikaanse Unie (AU – infra) en de Groepering van Ongebonden Staten, stelt Madagaskar zich vrij gematigd op. Het land is lid van het IMF, de Wereldbank en de Wereldhandelsorganisatie (WTO). Op de top van de Southern African Development Community (SADC – infra), die in augustus 2004 plaatsvond op Mauritius, werd de kandidatuur van Madagaskar goedgekeurd. De effectieve toetreding gebeurde in augustus 2005. Madagaskar is ook lid van de minder invloedrijke Common Market for Eastern and Southern Africa (COMESA – infra). Madagaskar behoort tot geen enkel militair bondgenootschap. Het duldt geen buitenlandse steunpunten op zijn grondgebied.

Goede relaties met de belangrijkste donorlanden zijn onontbeerlijk. Frankrijk is de belangrijkste handelspartner maar ook het belangrijkste donorland.

Economische en sociale gegevens

De economie is bijna volledig afgestemd op de landbouw. De productie dient zowel voor persoonlijk gebruik als voor export. Rijst is het belangrijkste landbouwproduct en de economische toestand is sterk afhankelijk van de rijsttoegst. Vijfenzeventig procent van de beroepsbevolking is werkzaam in die sector. Daarnaast is er een kleine industriële sector.

Veel natuurlijke bronnen zijn zo goed als uitgeput. Het land is onderhevig aan bodemerrosie en ontbossing. Hout wordt niet alleen gebruikt als exportproduct maar ook als brandstof. Uitgebreide herbebossingsprogramma's volstaan niet om de flora en fauna in tact te houden.

De groei is beperkt. Dat is grotendeels te verklaren door de slechte infrastructuur, de lage wereldhandels-prijzen voor exportproducten als garnalen en vanille, de corruptie, de geïsoleerde ligging van Madagaskar, de geringe koopkracht van de bevolking en natuurrampen. De groei bedroeg in 2004 5,3% en de totale inflatie voor dat jaar bedraagt ongeveer 26%. De investeringsgraad steeg van 17,9% van het BBP in 2003 naar 23,7% in 2004. De reële groei in 2005 bedroeg zo'n 7%, maar de monetaire inflatie blijft zorgwekkend ook al handhaaft ze zich op ongeveer 10 à 15%.

Na onderhandelingen met het Internationaal Monetair Fonds (IMF) en de Wereldbank voerde president Ratsiraka een nieuw beleid waarbij een verschuiving plaatsvond van een sterk gereguleerde economie naar een gereguleerde markteconomie, met als uitgangspunten het bevorderen van de groei en het terugdringen van het begrotingstekort door het stimuleren van investeringen en de privatisering van staatsbedrijven.

De politieke crisis na de verkiezingen van december 2001 had een grote invloed op de economie. Door de blokkering van de toegangswegen naar de hoofdstad, was de levering van essentiële goederen en brandstof voor de industrie onmogelijk en konden evenmin goederen voor export via de haven van Toamasina aangevoerd worden. De internationale gemeenschap speelt een belangrijke rol in de normalisering van de toestand. Ondertussen is de toestand opnieuw gestabiliseerd.

De financiële positie is verzwakt. Het programma dat door het IMF en de Wereldbank in de steigers gezet is, zal moeten voortgezet worden. Het omvat economische liberalisering en een streng financieel beleid samen met investeringen in de belangrijke sociale sectoren. Madagaskar is één van de 19 landen die door het IMF op 21 december 2005 een volledige schuld-kwijtschelding kregen.

Madagaskar bekleedt de 146e plaats op de Human Development Index 2005 van de Verenigde Naties. Het is één van de armste landen van Afrika. De gezondheidsvoorzieningen bereiken zowat 65% van de inwoners en minder dan de helft van de inwoners heeft toegang tot schoon water. AIDS komt beduidend minder voor dan op het Afrikaanse vasteland. Uit cijfers van de Wereldbank blijkt dat de strijd tegen kindersterfte stilaan resultaat oplevert.

Onderwijs is verplicht tot 14 jaar maar minder dan de helft van de kinderen doorloopt de lagere school volledig. De wet verbiedt kinderarbeid onder de 14 jaar en risicovol werk onder de 18 jaar maar in de landbouwbedrijven worden veelvuldig jonge kinderen ingezet. De wet schrijft een minimumloon voor dat nauwelijks volstaat om te voorzien in de dagelijkse behoeften. Toch zijn vele arbeiders door de enorme werkloosheid bereid om voor nog minder te werken.

Buitenlandse handel

De voornaamste exportproducten zijn textiel en breiwerk, vanille en garnalen. De invoer bestaat in de eerste plaats uit ruwe olie en grondstoffen. In 2005 daalde de uitvoer met ongeveer 20% tegenover 2004. Naast de terugval van textiel en breiwerk lag de prijs-

daling van vanille en garnalen aan de basis van die daling. Het tekort op de handelsbalans steeg van 10,2% tot 12,1% van het bruto binnenlands product (BBP). De belangrijkste klanten zijn Frankrijk, USA en Duitsland. Belangrijkste leveranciers zijn Frankrijk, China, Iran, Mauritius, Zuid-Afrika en Hong Kong.

Madagaskar is lid van COMESA, 'Common Market of Eastern and Southern Africa', opgericht in 1993 en in werking getreden in 1994. Volgende landen zijn lid: Angola, Burundi, de Comoren, DR Congo, Eritrea, Ethiopië, Kenia, Libië, Madagaskar, Malawi, Mauritius, Namibië, Oeganda, Rwanda, de Seychellen, Soedan, Swaziland, Tanzanië, Zambia en Zimbabwe. Deze twintig landen wensen samen te werken in COMESA op volgende terreinen: handels- en douanevereenvoudiging, transport, communicatie, energie, monetair en financieel, landbouw, economie en op sociaal vlak. Na tien jaar bestaan is er evenwel op het vlak van de handel niet veel gerealiseerd wegens de tarifaire en niet-tarifaire belemmeringen, niet-inwisselbaarheid van de munten onderling, zware vergunningsprocedures e.d.m. Niettemin worden onderling wel preferentiële tarieven toegekend.

Madagaskar is ook lid van African Union, een organisatie bestaande uit 53 Afrikaanse staten, opgericht op 9 september 1999, met als doel onder andere de solidariteit onder Afrikaanse staten bevorderen en de negatieve gevolgen van de kolonisatie en apartheid bestrijden.

Madagaskar is verder sinds 2004 lid van de Southern African Development Community (SADC), opgericht in 1970, die politieke, regionale en economische integratie voorstaat tussen Angola, Botswana, DR Congo, Lesotho, Madagaskar, Malawi, Mauritius, Mozambique, Namibië, Zuid-Afrika, Swaziland en Tanzania, Zambia en Zimbabwe.

Madagaskar is stichtend lid van de 'Commission de l'Océan Indien – COI', opgericht op 10 januari 1984 die regionale integratie voorstaat. COI groepeerde vijf eilanden in de Indische Oceaan: de Comoren, la Réunion, Madagaskar, Mauritius en de Seychellen.

Madagaskar is sedert 17 november 1995 lid van de Wereldhandelsorganisatie.

Madagaskar is ook partij bij de partnerschapsovereenkomst van Cotonou tussen de EU en de landen van Afrika, de Caraïben en de Stille Oceaan (de zogenaamde ACS-landen). Op 24 augustus 2006 werd een ontwerp van Economisch Partnerschapsakkoord (EPA) onderhandeld tussen de Europese Unie en Madagaskar, Burundi, de Comoren, DR Congo,

Djibouti, Eritrea, Ethiopië, Kenia, Malawi, Mauritius, Oeganda, Rwanda, de Seychellen, Soedan, Zambia en Zimbabwe. Dit EPA moet de handelsovereenkomst worden tussen de EU en de ondertekenaars ter vervanging van het huidige handelsluit van de overeenkomst van Cotonou, dat in 2008 afloopt. De nieuwe EPA zou dus in 2008 in werking moeten treden.

Onder het algemeen preferentieel systeem kent Madagaskar ook een bevoorrechte markttoegang onder andere in Canada, Zwitserland, Noorwegen en Japan en in de USA.

De Amerikaanse wet 'AGOA', afkorting voor de 'African Growth and Opportunity Act', werd in 2000 immers door het Congres aangenomen. Deze wet geeft aan de Afrikaanse landen onder de Sahara een preferentiële markttoegang tot de USA (onder andere vrijstelling van invoerrechten, ook voor sommige textielproducten). Madagaskar behoort tot die groep van landen, samen met Angola, Benin, Botswana, Burkina Faso, Kameroen, DR Congo, Kaapverdië, Tsjaad, Djibouti, Ethiopië, Gabon, Zambia, Ghana, Guinea, Guinea Bissau, Kenia, Lesotho, Malawi, Mali, Mauritanië, Mauritius, Mozambique, Namibië, Niger, Nigeria, Rwanda, Sao Tomé, Senegal, de Seychellen, Sierra Leone, Zuid-Afrika, Swaziland, Tanzania, Oeganda. Madagaskar is met uitvoer naar de USA onder deze nieuwe wetgeving begonnen in 2001.

Buitenlandse investeringen¹

Madagaskar kent een investeringswetgeving die bescherming moet bieden tegen privatisering en ont-eigening. Madagaskar is zoals veel andere Afrikaanse landen lid van het 'Multilateral Investment Guarantee Agency – MIGA', dat deel uitmaakt van de Wereldbank. MIGA verzekert onder andere het politieke risico van buitenlandse investeringen, verleent technische assistentie aan minder ontwikkelde landen om het investeringsklimaat te verbeteren en beslecht investeringsgeschillen via arbitrage. Madagaskar heeft ook het verdrag ondertekend van de Wereldbank: 'Convention on Settlement of Investment Disputes between States and Nationals of other States – ICSID' dat in werking is getreden op 14 oktober 1966. Het 'Centre d'arbitrage et de médiation de

¹ Een deel van dit hoofdstuk werd geschreven op grond van informatie ingewonnen bij de ambassade van Frankrijk te Antananarivo – rapporten van februari 2006 en maart 2005 en een onderzoek naar de investeringen in Madagaskar van de Wereldbank.

Madagaskar (CAMM)', dat opgericht werd in 2001 om handelsconflicten te beslechten wordt echter weinig gebruikt, zo leert een vergelijkende studie van de Wereldbank.

Op de ranglijst 'protecting investors in' van de Wereldbank ('doing business in') scoort Madagaskar voor de 'investor protection index' in 2006 niet minder dan 5,7 op een waardeschaal tot 10. Ter vergelijking: Finland kent dezelfde score; Argentinië krijgt 4,7, Rusland 5,3; China 5 en de Filipijnen 3,3. Madagaskar scoort echter niet goed op de ranglijst om een zaak op te starten: 149ste plaats en doet het daarmee zelfs nog slechter dan Mozambique (met de 140ste plaats). Een loodzware bureaucratie kenmerkt Madagaskar.

Madagaskar heeft onder meer met volgende landen een bilaterale investeringsovereenkomst gesloten: Duitsland, Frankrijk, Noorwegen, Zweden en Zwitserland.

De Delcreditedienst deelt Madagaskar in onder het hoogste commercieel risico (categorie C) en ziet het als een middelmatig politiek risico (categorie '4' op een lijst tot 7).

Bij decreet van 9 september 2003 werd het overheidsloket opgericht ter bevordering van de investeringen in het algemeen en directe buitenlandse investeringen in het bijzonder: 'GUIDE' – GUichet Unique pour le DEveloppement des investissements'. GUIDE is een 'one-stop-shop' waar investeerders terecht kunnen voor alle formaliteiten in verband met de voorgenomen investering. De website van GUIDE is om technische redenen moeilijk toegankelijk. De regering van Madagaskar start een publiek-private samenwerking op om GUIDE op termijn te vervangen door een 'Economic Development Board of Madagaskar – EDBM', waardoor de private sector ook vertegenwoordigd zal zijn in dit enig loket.

De private sector wordt aangemoedigd te investeren in de volgende prioritaire sectoren van de economie: toerisme, visvangst en aquacultuur, mijnbouw, productiebedrijven en telecommunicatie.

Buitenlandse investeerders kunnen ook deelnemen aan privatiseringsinitiatieven. Madagaskar streeft er naar het overheidsdeficit onder controle te houden. Voorrang wordt gegeven aan de verbetering van de infrastructuur (wegen, communicatie, energie en drinkbaar watervoorziening) en de productiviteit in de landbouwsector (kleine bedrijven). Microkredietverschaffing wordt ondersteund en arbeidsintensieve sectoren worden financieel aangemoedigd. Daarbij wordt ook aandacht geschonken aan het leefmilieu.

Buitenlandse investeringen worden onder andere aangetrokken via een reeks fiscale aanmoedigingsmaatregelen. Madagaskar kent al sinds 1991 het statuut van 'vrijzones' die al zeer snel buitenlandse investeerders hebben aangetrokken. Vier types van investeringen worden toegelaten in dergelijke vrijzone: verwerking, diensten, basisproductie en beheer van de vrijzone. Omdat geen enkel bedrijf het beheer voert over de twee vrijzones die wettelijk gecreëerd werden, zijn er officieel geen vrijzones, enkel 'vrije bedrijven'. Belangrijkste voorwaarde om een 'vrije onderneming' op te richten is dat 95% van de productie moet worden geëxporteerd. Vrije bedrijven genieten een vrijstelling van winstbelasting gedurende 2 tot 15 jaar afhankelijk van de sector waarin die actief is. Een vast tarief van 10% winstbelasting in plaats van het gewone tarief van 30% wordt geheven op de jaren volgend op de vrijgestelde termijn. Op de dividenden wordt een tarief van 10% geïnd in plaats van het normale tarief van 25%. Daarnaast is er een volledige vrijstelling van invoerrechten op de invoer en de uitvoer. In 2000 werd de btw (20%) en accijnsheffing wel van toepassing gemaakt bij invoer of op aankopen van vrije bedrijven, maar die is terugvorderbaar. Er is een soepele wetgeving in verband met de transfer van kapitaal en opbrengsten van investeringen naar het buitenland. Een vrij bedrijf kent een soepelere arbeidswetgeving, visa en wisseloperaties. Buitenlandse bedrijven kunnen sedert 2003 ook grond en onroerend goed verwerven in Madagaskar. De overheid overweegt het statuut van de vrije bedrijven te herzien en denkt erover daadwerkelijke industriële vrijzones op te richten (in Antsirabe, Tamative en Antananarivo). Bij decreet van 16 februari 2005 werd het mogelijk om in meer sectoren een 'vrij bedrijf' te starten: concept en ontwikkeling van software, telemarketing en telecommunicatie en offshore banking.

Voordelen van het investeringsklimaat in Madagaskar zijn een relatieve economische en politieke stabiliteit, een niet-verwaarloosbaar binnenlands marktpotentieel (17,3 miljoen inwoners), een zeer competitieve verhouding kwaliteit/kostprijs van de beschikbare arbeidskrachten, een voordelig fiscaal regime voor vrije bedrijven, een preferentiële markttoegang dank zij asymmetrische handelsakkoorden in het voordeel van Madagaskar en een doorgedreven regionale integratie via COMESA, SADC en COI (zie handelsbeleid boven).

Nadelen zijn de monetaire inflatie, het feit dat de infrastructuur te wensen overlaat, de elektriciteitsvoorziening vaak problematisch is, er loodzware administratieve procedures en een overdreven bureaucratie zijn, en een hoge graad van corruptie. Madagaskar behaalt de 97e plaats op de Transpa-

rency International ranglijst van corruptie, en deelt die plaats met Algerije, Argentinië, Malawi, Mozambique en Servie-Montenegro. De overheid maakt van de strijd tegen de corruptie dan ook een prioritair punt.

In 2004 waren 230 vrije bedrijven van buitenlandse investeerders operationeel in Madagaskar die voor een derde van de industriële tewerkstelling zorgen (120.000 loontrekkenden). Dit betekent een stijging van 25% buitenlandse aanwezigheid als vrij bedrijf tegenover 2003. Madagaskar herpakt zich dus na de politieke crisis van 2002. De sectoren die bij de vrije bedrijven de meeste buitenlandse investeringen aantrekken, zijn voornamelijk de textiel- en kledingnijverheid (80%), gevolgd door de aquacultuur (garnalen). Andere sectoren waar buitenlandse investeerders actief zijn, is de houtsector, de levensmiddelenindustrie en de leder- en schoenindustrie. De opheffing van de textielquota in de EU en de scherpe Aziatische concurrentie bedreigt de concurrentiepositie van Madagaskar op het vlak van de textielsector. Vooral de Amerikaanse bestellingen zijn onzeker.

Op een totale stock aan investeringen van 306 miljoen USD in 2004 in Madagaskar, was 260 miljoen USD afkomstig van directe buitenlandse investeringen. Daarvan was 0,7 miljoen USD afkomstig van Belgische investeerders in Madagaskar. Een enquête uitgevoerd door de Nationale Bank van Madagaskar leert dat in 2003 niet minder dan 249 nieuwe buitenlandse bedrijven geïnvesteerd hebben, en in 2004 waren er zelfs 300 nieuwe buitenlandse investeringen in Madagaskar. Tachtig procent van de buitenlandse investeringen zijn geconcentreerd in de hoofdstad Antananarivo, gevolgd door Fianorantsoa (5,3%), Majunga (4,7%) en Antsirabe (4,3%).

De belangrijkste buitenlandse investeerders in Madagaskar zijn Frankrijk (47%), Mauritius (23%), China (Hong Kong 9%), Luxemburg (9%), Zwitserland (4%), Bermuda (3%), Canada, de Verenigde Staten en Sri Lanka.

Vandaag zijn er meer dan 600 bedrijven in Madagaskar die een Franse kapitaalinjectie hebben van minstens 10%. Meer dan 150 Franse dochterondernemingen werden opgericht. Na Marokko kent Madagaskar de belangrijkste Franse aanwezigheid met circa 25.000 Franse onderdanen.

Er zijn vijf Belgische investeerders in Madagaskar, waaronder Ecuhold (Antwerpen, banksector), Safmarine (Antwerpen, maritieme sector), Holcim

(bouwsector, Brussel, Zwitserse dochteronderneming), en Sopral (deel van de Floridienne Holding, voedingssector (vanilla, groene peper enzovoort)).

Onmiddellijk wordt duidelijk dat een BLEU-investeringsovereenkomst noodzakelijk is, zowel voor Luxemburg dat 9% van de buitenlandse investeringen in Madagaskar voor zijn rekening neemt, als voor Vlaanderen (België).

Exportcijfers Vlaanderen - Madagaskar

In 2005 nam Madagaskar met een uitvoer van € 27,3 miljoen de honderdste plaats in op de lijst van Vlaamse exportmarkten of 0,02% van de totale Vlaamse uitvoer in 2005². Dit betekent een vermindering met 11,7% ten opzichte van de Vlaamse uitvoer naar Madagaskar in 2004. De totale Belgische uitvoer naar Madagaskar daalde met niet minder dan 23,91%. De invoer in Vlaanderen uit Madagaskar was goed voor € 3,9 miljard in 2005, tegenover € 4,2 miljard in 2004 of een vermindering van de Vlaamse invoer met 8,9%. De totale Belgische invoer uit Madagaskar daalde in 2005 met 5,14% ten opzichte van de invoer in 2004.

Jaar	Vlaamse uitvoer (in miljoen €)
2002	16,2
2003	32,5
2004	30,9
2005	27,3

Cijfers Vlaams Agentschap voor Internationaal Ondernemen

3. Ontstaan van de overeenkomst

De voorbije dertig jaar sloot de BLEU verscheidene overeenkomsten inzake de wederzijdse bevordering en bescherming van investeringen met landen die geen lid waren van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO).

Madagaskar behoort tot de zogenaamde 'minst ontwikkelde landen – MOL'. De United Nations Con-

² De totale Belgische uitvoer in 2005 naar Madagaskar bedroeg € 33,0 miljoen. Het aandeel van Vlaanderen op de Belgische uitvoer naar Madagaskar bedraagt bijgevolg 82,6%. De invoer in België uit Madagaskar bedroeg in 2005 € 4,4 miljard.

ference on Trade and Development (UNCTAD) in Genève heeft het initiatief genomen om investeringsverdragen tussen MOL onderling of tussen MOL en geïndustrialiseerde landen te vergemakkelijken door deze te groeperen en te organiseren. Aldus wordt het 'economisch profiel' van deze MOL beter en sneller beklemtoond. Het grote voordeel is dat onderhandelingen met een reeks MOL gevoerd worden in eenzelfde locatie. Tijdens een evaluatie- en programatievergadering d.d. 4 december 2000 nam de werkgroep 'bilaterale investeringsverdragen' het UNCTAD-voorstel aan om met dergelijke landen onderhandelingen te beginnen op basis van de BLEU-typetekst.

Van 2 tot en met 6 februari 2004 vonden in Brussel onderhandelingen plaats met Congo, Madagaskar en Mauritanië. De ontwerpovereenkomst tussen de BLEU en de republiek Madagaskar werd op 6 februari 2004 geparafeerd. Madagaskar was voor de BLEU sinds 2003 een prioritair land om een investeringsverdrag af te sluiten.

De overeenkomst werd opgemaakt in het Nederlands en het Frans. De Franse versie is doorslaggevend bij een geschil over de interpretatie van de overeenkomst.

II. SPECIFIEKE BESPREKING VAN DE OVEREENKOMST MET MADAGASKAR

1. Inhoud van de overeenkomst

De BLEU-typetekst

De geparafeerde overeenkomst met Madagaskar bevat slechts enkele afwijkingen die hierna worden toegelicht. Hieronder gaat een gedetailleerde bespreking van de BLEU-typetekst.

De leden van de BLEU keurden een tekst goed die zij aan hun gesprekspartners voorstellen als basis van de onderhandelingen. Op 29 juni 1994 heeft de Vlaamse Regering die typetekst aanvaard. Sinds 2002 zijn milieu- en sociale clausules opgenomen in de typetekst.

Die zogenaamde BLEU-typetekst bepaalt principieel dat elke overeenkomstsluitende partij eender welke soort van investeringen door een natuurlijke persoon of een rechtspersoon met de nationaliteit van de andere partij op zijn grondgebied toelaat. Dit is de basis voor de bevordering van de investeringen.

De bescherming vindt men terug in de artikelen 3, 4 en 7 tot en met 9. Artikel 3 bevat een bepaling van niet-discriminatie terwijl artikel 4 stelt dat de investeerders de behandeling genieten van meest begunstigde natie. Die behandeling sluit wel de voorrechten van de investeerders van een derde staat uit, die verbonden zijn aan de deelneming aan een vrijhandelszone, een douane-unie, een gemeenschappelijke markt of een andere vorm van regionale economische organisatie.

Artikel 5 stelt dat de overeenkomstsluitende partijen dienen te streven naar een wetgeving die een hoge graad van milieubescherming biedt en dat zij die wetgeving stelselmatig moeten verbeteren.

Artikel 6 bepaalt dat de overeenkomstsluitende partijen dienen te streven naar een wetgeving die arbeidsnormen vastlegt in overeenstemming met de internationaal erkende rechten van werknemers en naar een verbetering van die normen.

Artikel 7 verbiedt elke maatregel van onteigening of nationalisatie, tenzij voor het openbaar nut, de veiligheid of het nationale belang van de overeenkomstsluitende partij en dan op voorwaarde dat de maatregel wettelijk en non-discriminatoire is en begeleid wordt door een gepaste en reële schadevergoeding. Dezelfde principes gelden voor schade als gevolg van oorlog en geweld.

Artikel 8 regelt de overmakingen van alle betalingen betreffende investeringen en lonen, waarbij de vrije transfer als principe geldt.

Artikel 9 voorziet in een subrogatie van een partij of een openbare instelling in de rechten en de vorderingen van haar eigen investeerders, indien die partij of instelling schadevergoeding heeft uitbetaald aan die investeerders op grond van een garantie voor een investering. De andere betrokken partij kan dan aan de subrogerende verzekeraar de wettelijke of de contractuele verplichtingen van de investeerder opleggen.

Artikel 10 stelt dat wanneer een vraagstuk betreffende investeringen geregeld wordt bij de overeenkomst en bij de nationale wetgeving van de ene overeenkomstsluitende partij, dan wel bij internationale overeenkomsten, de investeerders van de andere partij aanspraak maken op de bepalingen die voor hen het meest gunstig zijn.

In artikel 11 worden de bijzondere overeenkomsten die vroeger tussen een partij en een investeerder van een andere partij gesloten werden, bevestigd. De bepalingen ervan vullen de algemene draagwijdte van

deze typeovereenkomst aan. Met bijzondere overeenkomsten worden verbintenissen bedoeld die betrekking hebben op concrete investeringsprojecten.

De artikelen 12 en 13 regelen respectievelijk de procedure voor geschillen over investeringen tussen een investeerder van een partij en een andere partij en die tussen partijen betreffende de interpretatie en de toepassing van deze typeovereenkomst.

De overeenkomstsluitende partijen dienen ernaar te streven geschillen in de mate van het mogelijke door onderhandeling te regelen. Indien een minnelijke schikking onmogelijk blijkt te zijn, bepaalt artikel 12 dat het geschil, naar keuze van de investeerder, voorgelegd wordt aan hetzij de bevoegde rechtsmacht van de staat waar de investering gedaan werd, hetzij aan internationale arbitrage. Elke partij geeft haar voorafgaande en onherroepelijke toestemming om elk geschil aan dergelijke arbitrage te onderwerpen. Dit houdt in dat de partijen afstand doen van het recht om de uitputting van alle nationale administratieve en rechtsmiddelen te verzoeken. De uitspraken van het scheidsgerecht zijn onherroepelijk en bindend. Geen enkele overeenkomstsluitende partij kan hierbij als verweer aanvoeren dat de investeerder vergoed wordt door een verzekering of garantie.

Artikel 13 handelt over eventuele geschillen tussen de partijen wat de uitlegging of toepassing van deze overeenkomst betreft. Als een minnelijke schikking via diplomatieke weg mislukt, wordt het geschil eerst voorgelegd aan een gemengde commissie van vertegenwoordigers van de partijen. Wordt nog steeds geen oplossing gevonden, wordt het aan een college van drie scheidsrechters voorgelegd. Elke partij duidt één scheidsrechter aan. Die twee scheidsrechters duiden in onderling overleg een derde scheidsrechter als voorzitter van het college aan. Deze voorzitter is een onderdaan van een derde staat. Indien de scheidsrechters niet op deze wijze kunnen aangesteld worden, kan een partij zulk verzoek richten tot de voorzitter of ondervoorzitter van het Internationaal Gerechtshof. De uitspraken van het college van scheidsrechters zijn definitief en bindend.

Artikel 14 stelt de investeringen die aan de overeenkomst voorafgegaan zijn, gelijk met de investeringen na de inwerkingtreding ervan. De vroegere investeringen worden dus eveneens beschermd.

Artikel 15 bepaalt de inwerkingtreding en de duur van de overeenkomst. De typeovereenkomst treedt een maand na de datum van de uitwisseling van de akten van bekrachtiging, in werking. Zij blijft van kracht gedurende een termijn van tien jaar, die zon-

der voorafgaande opzegging telkens stilzwijgend verlengd wordt met dezelfde termijn.

Afwijkingen op de BLEU-typetekst

Er werd onderhandeld op basis van de BLEU-typetekst. De milieu- en arbeidsclausules werden integraal aanvaard. De afwijkingen op de BLEU-typetekst worden hierna toegelicht. De meeste verschillen zijn slechts vormelijk.

In artikel 1.1 werd in de laatste alinea een voorwaarde toegevoegd. De tekst van de alinea luidt als volgt: “Veranderingen in de rechtsvorm waarin activa en kapitalen zijn geïnvesteerd of geherinvesteerd brengen hun omschrijving als investering, als bedoeld in deze overeenkomst, niet in het gedrang, voor zover de verandering niet ingaat tegen de wetgeving van de overeenkomstsluitende partij op wier grondgebied de investering wordt gedaan.”.

In artikel 1.6 werd voor het grondgebied van Madagaskar een eigen definitie gebruikt.

In artikel 2.2 staat dat elke overeenkomstsluitende partij niet in de weg zal staan voor het sluiten en uitvoeren van licentieovereenkomsten in plaats van dat elke partij het sluiten en uitvoeren van licentieovereenkomsten zal toestaan.

In artikel 3.2 werden de maatregelen nodig voor het bewaren van de openbare orde uitgebreid tot die voor het garanderen van goede zeden, openbare gezondheid en de bescherming van het milieu.

In artikel 4.4 wenste Madagaskar de fiscale materies waarop het artikel niet van toepassing is, te specificeren als bedoeld de verdragen tot het vermijden van dubbele belasting.

In artikel 7.2.a. wilde Madagaskar vermelden dat het om de wettelijke procedure gaat van de overeenkomstsluitende partij op wiens grondgebied de investering gedaan werd.

Paragraaf 5 van artikel 7 werd geschrapt.

Artikel 8.5 van de typetekst werd vervangen door een nieuwe paragraaf waarin staat dat beperkingen kunnen opgelegd worden voor de vrije overmaking in geval van uitzonderlijke betalingsbalansproblemen.

In artikel 12.2 werd de keuze van de investeerder uitgebreid tot de nationale arbitrage van de staat waar de investering gerealiseerd werd. In artikel 12.3 wer-

den enkel het ICSID en het scheidsgerecht van de Internationale Kamer van Koophandel van Parijs behouden als arbitrageorganismen. Paragraaf 5 van artikel 12 (beslissen van het scheidsgerecht op grond van het nationale recht) van de BLEU-typetekst werd geschrapt.

In artikelen 13.2 en 13.3 werd een termijn van respectievelijk zes en twee maanden ingeschreven binnen dewelke een geschil moet geregeld worden. In artikel 13.5 werd ingeschreven dat de kosten die voortvloeien uit de benoeming van een derde scheidsman en de werkingskosten van het gerecht gelijk gedragen worden door de overeenkomstsluitende partijen, tenzij het gerecht anders bepaalt.

2. Advies van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV) en de Raad van State

De SERV heeft zich op 8 maart 2006 aangesloten bij het ontwerp van regeringsbeslissing.

In zijn advies d.d. 17 augustus 2006 maakte de Raad van State geen opmerkingen.

De minister-president van de Vlaamse Regering,

Yves LETERME

*De Vlaamse minister van Economie, Ondernemen,
Wetenschap, Innovatie en Buitenlandse Handel,*

Fientje MOERMAN

*De Vlaamse minister van Bestuurszaken,
Buitenlands Beleid, Media en Toerisme,*

Geert BOURGEOIS

VOORONTWERP VAN DECREET

houdende instemming met de overeenkomst tussen de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie, enerzijds, en de republiek Madagaskar, anderzijds, inzake de wederzijdse bevordering en bescherming van investeringen, ondertekend in Antananarivo op 29 september 2005

DE VLAAMSE REGERING,

Op voorstel van de Vlaamse minister van Economie, Ondernemen, Wetenschap, Innovatie en Buitenlandse Handel en de Vlaamse minister van Bestuurszaken, Buitenlands Beleid, Media en Toerisme;

Na beraadslaging,

BESLUIT:

De Vlaamse minister van Economie, Ondernemen, Wetenschap, Innovatie en Buitenlandse Handel is ermee belast, in naam van de Vlaamse Regering, bij het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet in te dienen, waarvan de tekst volgt:

Artikel 1

Dit decreet regelt een gewestaangelegenheid.

Artikel 2

De overeenkomst tussen de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie, enerzijds, en de republiek Madagaskar, anderzijds, inzake de wederzijdse bevordering en bescherming van investeringen, ondertekend in Antananarivo op 29 september 2005, zal volkomen gevolg hebben.

Brussel,

De minister-president van de Vlaamse Regering,

Yves LETERME

De Vlaamse minister van Economie, Ondernemen, Wetenschap, Innovatie en Buitenlandse Handel,

Fientje MOERMAN

De Vlaamse minister van Bestuurszaken, Buitenlands Beleid, Media en Toerisme,

Geert BOURGEOIS

ONTWERP VAN DECREET

*De Vlaamse minister van Economie, Ondernemen,
Wetenschap, Innovatie en Buitenlandse Handel,*

DE VLAAMSE REGERING,

Fientje MOERMAN

Op voorstel van de Vlaamse minister van Economie,
Ondernemen, Wetenschap, Innovatie en Buitenlandse
Handel en de Vlaamse minister van Bestuurszaken,
Buitenlands Beleid, Media en Toerisme;

*De Vlaamse minister van Bestuurszaken,
Buitenlands Beleid, Media en Toerisme,*

Na beraadslaging,

Geert BOURGEOIS

BESLUIT:

De Vlaamse minister van Economie, Ondernemen,
Wetenschap, Innovatie en Buitenlandse Handel is
ermee belast, in naam van de Vlaamse Regering, bij
het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet in te
dienen, waarvan de tekst volgt:

Artikel 1

Dit decreet regelt een gewestaangelegenheid.

Artikel 2

De overeenkomst tussen de Belgisch-Luxemburgse
Economische Unie, enerzijds, en de republiek Mada-
gaskar, anderzijds, inzake de wederzijdse bevordering
en bescherming van investeringen, ondertekend in
Antananarivo op 29 september 2005, zal volkomen
gevolg hebben.

Brussel, 17 november 2006.

De minister-president van de Vlaamse Regering,

Yves LETERME